

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 " — "
Negyed évre	1 " 50 "
Egyes szám ára	6 "
Külföldre egy évre	8 " — "

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Hirdetések közlési díja:
minden egy hasábos garmond-
sorért vagy annak térfogatáért
4 kr., s minden egyszeri közlés
után 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyiltér” rovatban
közlendő cikkek soronkint
10 kr. díjért közöltenek.

SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:

Sprencz György szerkesztő lakásán.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségekben, az előfizetések, hirdetmények, nyiltéri cikkek, stb. a kiadóhivatalban fogadtatnak el.

KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT

Szabó Albert könyvnyomdájában.

Felhívás előfizetésre.

A „Székelyföld” című politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi, hetenkint jelenlegi nagyságában 2-szer megjelenő hirlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 frt. — kr.
Negyed évre	1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre	8 frt. — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadtatnak.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyuttal t. előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében zavar ne forduljon elő.

Az előfizetési pénzeket kérjük Kézdi-Vásárhelyre a kiadó-hivatalba küldeni.

A „Székelyföld” kiadó-hivatala.

Egyleteinkről.

Csik-Szereda, 1886. ápril 15.

I.

Nem vitathatja el tőlünk senki, hogy akármilyen köz- vagy jótékony célú egyesület alakítása tekintetében bármelyik város közönsége is nagyobb lelkesedéssel és jobb akarattal kapna az alkalmon.

Alig szülemlik meg az eszme, nyomban annak megtestesítéséhez látunk s azt legalább a megalakulás stádiumáig teljes gőzerővel hajtuk, mi mindenesetre a helyes társadalmi élet jele kellene legyen; csak — fájdalom — legtöbb esetben az ilyen mozgalmak fellobbanó szalmatűz-forma lelkesedésre vallanak.

Ez alkalommal a múlt év őszén megalakult tüzoltó-egyletről kívánok szólni.

Lehet részemről elfogultság, de meg-

vallom, már az alakuló gyűlés alkalmával azon előérzet keletkezett bennem, hogy mi tulajdonképpen nem tüzoltó-egyletet alakítottunk, hanem elhatároztuk azt, hogy a parancsnokoknak, tiszteknek stb. milyen sisakja és aranyzsinoros egyenruhája legyen s elhatároztuk egy csomó fényes sisak és más, a mi viszonyainknak nagy részben meg nem felelő felszerelésnek drága pénzen való beszerzését, hogy legalább legyen, mivel parádézni.

És eddig — több, mint fél év óta — nem csalt előérzetem.

Tüzeset is volt azóta, hogy az egyesület alakult, melynek oltásánál a tüzoltóság is egy tüzoltóval magát képviseltette.

Az igaz, hogy három vasárnap halottuk a kürtöst gyülekezőt kürtölni, s az is igaz, hogy a beiratkozott 50—60 tag közül 10—15 tag mindig pontosan megjelent a tanácsház udvarán, — no meg mi is elmentünk megbámulni a fél-fél óráig tartó menetgyakorlatokat, de azóta megint minden nyugszik csendesen s — hála Istennek — tüzeset sem fordult elő, tehát nem volt ok, miért a tüzoltó-egylet komolyabb munkához lásson.

Azt hiszem azonban, hogy nagyon is ideje volna már a szervezkedés munkájához komolyan hozzáfogni s ne csak a menet-, hanem a technikai gyakorlatokat is megkezdeni.

Első sorban pedig a tűzrendőri szabályok szigorú, pontos és szüntelen ellenőrzését teljesíteni, melyre városunk rendőrségének csekély számu személyzete sokoldalú elfoglaltsága miatt legjobb akarata mellett is képtelen.

Második sorban a tüzoltóság szertárá-

ban levő szivattyu s egyéb oltási eszközök jó karban s minden perczeni készenlétben tartására felügyelni, s nem szabad előfordulni (mint már történt is) azon esetnek, hogy a szivattyu tömlői stb. csak hiányosak is legyenek, nem hogy a szolgálatot megtagadják.

A mi a tüzoltók általános és részletes teendőit, valamint technikai kiképzését illeti, intézkedni kell az egyesületnek az iránt, hogy legyen alkalmas tagját egy jól szervezett tüzoltó-egyletnek küldje kiképzetés végett, vagy pedig — s ez helyesebb volna — egy képzett tüzoltót hozasson ide, ki tüzoltóinkat a technikai gyakorlatokra, a kürt- és sipszóra történő egyöntetű működésre betanítsa.

Az egyesület hasznos és üdvös működést csak úgy fejthet ki, ha annak minden tagja, de főleg vezetői szigorú fegyelemmel és lelkiismeretes buzgósággal fogják nehéz feladatukat teljesíteni; hivatásának pedig csak úgy felelhet meg, ha célszerűen szerveztetik; különben a tetemes kiadás kárba vész.

Hisszük és reméljük tehát, hogy tüzoltó-egyletünk nem csupán divat-utánzásból alakult, hanem azért, mert élet-szükséglet képez, s akarjuk hinni azt is, hogy ezen egyesületnek a közgyűlés által megválasztott vezetői azon tudatban vállalták el állásukat, miszerint azzal járó hivatásuknak és kötelességüknek lelkiismeretesen meg tudnak is felelni.

Ajánlom mindezeket a tüzoltó-egylet parancsnokságának becses figyelmébe.

Hugor.

Kereskedelmi szerződés Romániával. Bukarestből távirják e hó 12-ről: A tarifa-bizottságnak a múlt évi autonóm vámtarifát meg-

változtató tervezete az összes árucikkeket három csoportba osztja be. Az elsőbe azok a cikkek jönnek, minőket Romániában nem készítenek, a másik kettőbe pedig olyanok, a minőket Romániában is lehet előállítani vagy már elő is állítanak. A vám kiszabásával a védvamos álláspontnak megfelelően az első csoportba tartozó árukra aránylag igen alacsony díjtételeket szabnak, míg a 2-ik csoportba tartozókra sokkal nagyobb s a 3-ik csoportbeliekre hallatlan magas díjtételeket szabnak. Ez a mód a többnyire fényűzési cikkekkel álló francia behozatalokkal szemben igen üdvösnek mutatkozik, de annál károsabbnak az osztrák-magyar behozatalra nézve. Ha Ausztria-Magyarország — a mitől itt nagyon félnek — szintén védvamos álláspontra helyezkedik főleg a romániai marha- és gabonabehozattal szemben, ekkor a kereskedelmi szerződés megkötése egyáltalában lehetetlen lesz. Mégis az a meggyőződés uralkodik, hogy Románia nem engedi a dolgot vámháborúra jutni, mert a Németországgal és Angliával fennálló szerződések következtében az eddig Ausztria-Magyarországból importált áruk az említett országokból drágább áron vitetnének be.

Mint a „B. H.”-ban olvassuk, az oláh kamarában szerdán terjesztették elő az autonóm vámtarifát.

A bécsi felhivatalos „Fremdenblatt” jelel: „Jól értesült részről közlik velünk, hogy a román kormány válasza, melyben hozzájárul a tárgyalásoknak Bécsben való megindításához, néhány nap előtt ide érkezett és már a két országos kormány kezei közt van. Ennek folytán az osztrák-magyar kormány azt indítványozta a román kormánynak, hogy a tárgyalásokat kezdjék meg a jövő hét folyamán.”

A helyzet keleten. Sándor fejedelem a konferenciának vele közölt határozataira vonatkozólag a következő válaszigyzéket intézte a nagyvezérhez: „Midőn az ismeretes kikötést fenntartanám, a hatalmasságok egyértelmű határozatával szemben kijelentem,

A „Székelyföld” tárczája.

Az idegesség.

Dr. Laufenauer Károly egyetemi tanár és a rókuskórházi figyelő osztály főorvosa, folyó hó 10-én a természettudományi társulat által a vegytani intézetben rendezett felolvasó estélyen mutatóvanyokkal kapcsolatos népszerű előadást tartott az idegességről. A terem zsúfolásig telt meg előkelő és diszes közönséggel; különösen a fiatal hölgyek voltak tulnyomó számban jelen.

Dr. Laufenauer, megkezdvén előadását, bevezetésül elmondja, hogy az idegességet egész teljességében nem lehet minden oldalról megvilágítani; csupán annak lényegét a főbb tüneteivel ha megismerjük, elégséges. Tapasztalta, hogy sok ember a divatos idegesség lényegével nincs tisztában; sokan idegesnek tartják magukat, kik nem azok, és viszont. Fejtegeti az idegek fekvését és szerkezetét az emberi testben és az egész rendszer összehasonlítja egy telegráfgepezzel. A telegráfgep az agy- és gerince-

velő, míg a messze elfutó telegráfvezeték az idegek képviselik. Az idegek működésére is áll a távirdai hivatal példája. Elmondja, hogy az érő idegek szerepükre nézve csak oly fontosak, mint a mozgató idegek, de sokkal finomabb szerkezetűek. A szem, a fül belső szerkezete, az izlés, a szaglás szervei nem egyebek, mint testünk külső részein elhelyezett telefon-készülékek, melyek az őket érő benyomásokat hiven megtelefonirozzák az agyvelőnek, s ez rokonszenves vagy ellen-szenves természetűen az akcióba hozza mozgató idegeit, hogy közeledjék feléjük vagy távozzék tőlük.

Az érő idegek pályáján befutó depeszek tehát az agyvelőt értesítik arról, hogy mi történik a külvilágban; a kifutó telegram-mok rendszeren valamely mozgató idegpályán haladnak az izmokhoz, a nyelvhez, kézhez, lábhoz. A szorosabb értelemben vett érzés vagy tudat további használatra eltétetnek s az emlékezet által vagy pedig azonnal feldolgozva továbbíttatnak; ez az akarat. Miliókra menő munkáskéz dolgozik itt; a mozgató és érő természetű agyvelői idegsejtek

kormányoznak. Ezek képezik az idegek végső stációt; innen kormányozza az ember önmagát, saját testét.

Az idegek működése csak vezetésből áll. A vezetés nem oly gyors, mint a fény vagy a villám; az érzés pl. egy másodperc alatt 30—40 méternyire halad. Minél nagyobb az ember, annál nyugodtabb, lomhább, mert az idegek is megfelelő nagyságúak a testhez. A kis emberek szenvedélyesek, sebesek, mert idegeik rövidebbek amazokénál.

Hogy a férfiak és nők idegei között van-e különbség, boncztanilag nem-mel kell felelni; de a tömeget és némi tekintetben az élettani minőséget illetőleg van különbség. A férfi erősebb, a nő gyengébb, mert az ideganyag nála nem oly mennyiségű, mint a férfiban. A nők agyveleje és idegeinek élettani szerkezete viszont jobb, azok kvalitása finomabb. Nőknél az érzés köre is, mely dominálja a mozgató részeket; ezért a nő érzése sokkal finomabb, melyebb a férfiénál. A nemesebb érzések, melyeket hibásan tulajdonítunk a női szívnak, csak kifejezői annak, hogy az agyvelő érző területei részben na-

gyobbak is, meg finomabb működésűek is, mint a férfiénál. Férfi soha sem lehet oly önfeláldozó, nemesebb érző, jóindulatú, részvételjes, engedékeny és szelid, mint a nő. És nem ok nélkül apellálunk a nők gyöngéd szívére, érzületére, mely nem a szívé, hanem az agyvelőé. A természet bölcs berendezése ez, midőn az erősebb agyvelejtű férfit az erőzőbb nőnem puhább idegzete ellensúlyozza. Azért nem jó a dolgok természetes rendjét felforgatni s így — mondja felolvasó — én ellensége vagyok a nők emancipációjának, mely bár eszményileg nagyon szép gondolat, de valójában az előbb mondottaknál fogva természetellenes okokból kivihetetlen valami.

Az idegesség rendkívül súlyos betegség, de gyógyítható. Az idegesség csak az idegek állományának subtilis kémiai elváltozása folytán jö létre, melyet kimutatni mind-
eddig nem sikerült. Testünk minőlegessége befolyásolja idegrendszerünket, agyvelőnket. Ez a kölcsönös viszony pedig akként keletkezik, hogy érő idegeink folytán nemcsak a külvilágról, de saját testünk belsejé-

hogy a nemzetközi döntvény előtt meghajlok." — A kormányak hatalmak együttes jegyzékére adott válasza csak annyit mond, hogy a kormány a közleményt tudomásul veszi. Ezzel hát ennek a sokat hányt-vetett ügynek is vége szakadt. Most még csak a görög ügy van hátra. Valószínűleg legközelebb ez is békés megoldást fog nyerni.

Országgyűlés.

A képviselőház a hétfői ülésen a községek rendezéséről szóló törvényjavaslat részletes tárgyalását folytatta és pedig a 82-ik §-nál. A 88-ik §-nál, mely az előjáróság és a képviselők felelősségére vonatkozik, Szederkényi Nándortól fogadott el a ház fontosabb elvi jelentőségű módosítványt. A VIII. fejezetet, mely a fegyelmi eljárásról szól, Györy Elek indítványára a szerdai ülésre halasztották, hogy az a fegyelmi eljárásról szóló törvényjavaslatlal együttesen tárgyalassék. A hátralevő szakaszokat jobbra észrevétel nélkül fogadták el; hosszabb felszólalások csak a községek adókról és a közgazgatás költségeihez való hozzájárulásról intézkedő 130. §-nál voltak. Dárday Sándor előadó három rendbeli módosítványt adott be, melyek mind elfogadtattak; a többi módosítvány elvetetett.

Két interpellációra adott miniszteri válasz és az ezek nyomán támadt eszmecserék foglalkoztatták kedden a képviselőházat. A napirend első tárgya az Istóczy-féle törvényjavaslat lett volna; azonban Istóczy az elnökhöz intézett levelében fenntartani kérte azt a jogát, hogy indoklását a szerdai ülésben terjessze elő. Ebbe a ház bele is egyezett. Ezután Kemény Gábor br. közlekedési miniszter Horánszky Nándornak a budapest-esztergomi vasút ügyében tett interpellációjára adott választ, melyet a ház tudomásul vett. Végül Tisza Kálmán miniszterelnök válaszlott Herman Ottónak a mármarosmegyei állapotokra vonatkozó interpellációjára. A miniszterelnök és Herman Ottó közt támadt élénk vita után a ház e választ is tudomásul vette.

A szerdai ülésen Istóczy Győző indokolta a tözsdeadóról szóló törvényjavaslatát az antiszemita-párt gyakori helyeslései között. A szónokot antiszemita szempontok vezérlik a szempontokból fejtette ki a tözsdeadó mellett felhozott érveit, kérve a törvényjavaslatnak előzetes tárgyalás végett a szakbizottsághoz való utasítását. Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter a törvényjavaslatot olyan formában, a mint azt Istóczy beadta, semmi esetre sem helyeselheti, mert az egyszerű fordítása a német birodalmi törvénynek. A kérdést nem tartja még kellőképpen érettnek; egyébiránt indítványozza,

ben véghez menő folyamatokról is tudomást szerzünk. Az idegesség nem egyéb, mint disharmonia az idegrendszer működésében. Az idegesség vagy szerzett, vagy velünk született. Értekező magyarázgatja az idegesség tüneteit. Ha a tünetnyek már fennállottak, akkor oly tünetnyek csatlakoznak hozzá, melyek gondolkozóba ejtik az illető egyént önmagát is; ilyen tünetnyek pl. az álmatlanság, fejfájás stb. Az ideges emberről a vér beteges; arczszíne az ilyennek naponként százszor változik.

Az idegrendszer betegségei meglazítják ama kapcsolatokat, melyeken a bátorság pszichikailag felépül, s helyébe a félelem, rettegés lép. Az idegességet nem ritkán képzelt (affektált) betegségeknek szokták nevezni; az nem való, noha megengedhető, hogy a képzelő erő fokozza az idegességet. A suggestio nem egyéb, mint egy reflex folyamat, mely az agy segélyével átsugárzik érző vagy mozgató idegekre. A suggestio bizonyos nemei megvannak az egészséges emberről is, pl. bizonyos tárgyak látásánál viselkedés lép fel nálunk. Az előítélet mondja, hogy a nők idegesebbek, mint a férfiak. Ez nem áll, mert a nők hysteriája csak az, mi a férfiak hypochondriája.

Az élvezetes és tanulságos felolvasást élénken megéljeneztek.

hogy a törvényjavaslat, a kérdésnek minden oldalról való megvitatása végett, utasítások a közgazdasági és pénzügyi bizottsághoz. Istóczy észrevételei után a ház elfogadta a miniszter indítványát. A fegyelmi eljárásról szóló törvényjavaslat tárgyalásánál Latkóczy Imre szólalt fel elsőnek, kérvén annak általánosságban való elfogadását. Györy Elek a függetlenségi és 48-as párt nevében hat. javaslatot adott be, melyben kimondani kéri, hogy a ház általánosságban sem fogadja el a törvényjavaslatot, hanem utasítja a kormányt új törvényjavaslat előterjesztésére. A ház e hat. javaslatot elvetette, a törvényjavaslatot pedig általánosságban elfogadta s megkezdte a részletes tárgyalást is, melyben a 6-ik §-ig haladt.

Kossuth az eloláhosodásról.

II.

Collegio al Braccone, 1877. május 30.

(Folytatás.)

Hát én, midőn tova nem mozgó tömegekre alkalmazva (ezt megint aláhuzom) faji önértékről szólok, az ősi nyelvhez, ősi nemzeti jelleghez ragaszkodásnak megszo-

kottságát, ösztönszerűségét értem. No már kérem ez a ragaszkodás megszo-

kottsága, ösztönszerűsége, dacára mindazon természeti törvényeknek, melyekkel Ön e tárgyat analogiai kapcsolatba hozza, s dacára a legellenségesebb viszonyoknak, még pusztán nemzetiségi típusu néptömeget is meg bir övni az ősi nyelv elfelejtésétől, az ősi jellegből kivetkőzéstől, miként ezt sok mások közt a havasalföldi csángó magyarok példája is igen apposite bizonyítja. Hanem végre is ily esetben ez csak olyan dolog, a mely egyrészt a szívósság, másrészt az assimilatio közti küzdelem mezejére tartozik.

Az erdélyi magyarság eloláhosodása nem ilyen dolog. Ez olyan, mintha azt mondanák, hogy a helyből nem mozduló német népet Németországban, az olaszt Olasz-, a francziát Francia-, az angolt Angolországban erőszak, ármány, elhanyagolás által, más nyelvű néppel érintkezés folytán, nyelvéből, nemzeti jellegéből tömegestül ki lehet vetkőztetni. Lehetetlen ez, Uram! lehetetlen! Nincs erre példa a nem még csak alakuló, hanem már megalakult nemzetek történelmében. Sehol! Soha! Indiától az «Ultima Thuleig» sehol, soha! Tekintsen Ön arra a szerencsétlen «élő szoborra» amott észak felé. Ez emberiségnek kinban, keservben oly iszonyatosan gazdag történelmében nincs irtózatossabb lap, mint az, melyre a lengyel nemzet russificatiójának törekvése írva van. S az a mrtyr nemzet ott áll védtelenül egy lábbal a jellemdepraváló csábítás és vesztegetés sikkóján több mint egy század óta. Egyedüli paizsa a kiolthatlan nemzeti önérték. De ezen paizsról lepatantak és lepattannak az erőszak s ármány minden nyilai. Ah, mert a lengyel nyelv, lengyel nemzeti típus megőrzésének ösztöne nem pusztán szívósság a lengyelnél saját hazájában, mint az például a csángó magyaroknál Roumániában. Ott van abban a mult minden dicsőségének, minden hibáinak, minden szerencsétlenségének, a jelen minden keservének, a jövő minden reményének érzete, mely a lengyel névhez kötve van. Más rugók vannak az érzelmeik terén működésben, mint a physikai mechanizmus ama törvényei, melyekre Ön hivatkozik. Ezek öntudatlanul működnek; amott az öntudat emeli ki az embert a chemia s mechanica köréből. S az «élő szobor» mellüregében a nemzeti önérték (mit én «faji önértéknek» neveztem) minden «irtás», minden «vegyülés», minden «tovamozgás» dacára felkölti nemzedékről nemzedékre a megtörhetetlen életelőre amaz önbizalmas dallamát: «Jestye polszka nye zginela, dokut mi zijeme».

Ilyen a «faji önérték», midőn valamely oly nemzetiségű tömegéről van szó, még pedig (erre figyelmet kérek) saját hazájában, melynek neve a hazának nevet adott, melynek czége alatt irta be a történelem Európa nemzetcsaládi arany könyvébe, s melynek szívós ragaszkodása ősi nyelvéhez, ősi jellegéhez egy államgeographiai fogalomnak képviselője is, biztosítéka is. Ha a magyar nép Magyarországon vetkőzik ki nemzetiségéből, ez egy erkölcsi elmállás

tüneténye, mely egészen más eszmerendbe tartozik, mint az, ha a bácskai sváb, az orosz stb. tot Magyarországon magyarra leszen. Ez csak természetszerű alkalmazkodás, melyet talán analogiai kapcsolatba hozhatunk a physikai evolutio egyik főtörvényével. De az első, az egészen más tekintet alá jő. Azt csak a nemzeti önérték veszendőben léte magyarázhatja.

En ekként vagyok meggyőződve és ép azért tökéletesen egyetérték Önnel abban, hogy a magyar vér lüktetésének előmozdítására kell hatni erősen.

De ha azt hiszi Ön, hogy az erdélyi eloláhosodott vagy oláhosodó magyarságnál ezt a lüktetést minden concomitans segédeszközök alkalmazása nélkül magyar tanítók behozatala által eszközölheti: csatlakozik Ön. Elentétbe állítva a házi tüzhely hatásával, nem az lesz az eredmény, hogy az a magyar tanító megmagyarosítja az eloláhosodott nép oláh gyermekeit, hanem az, hogy a magyar tanító is eloláhosodik. Ha maga nem, hát gyermekei.

Biz az úgy lesz.

Nem mondom én, hogy a magyar tanító nem szükséges. Nagyon is az. Elkerülhetlenül az. Azt sem mondom, hogy parallel vonalban kell ezt a módot másokkal actióba tenni. Különbözik nem lesz sikere. Sok dolog van, a mit csak az iskolamester útján lehet elérni. Áldásos nagyhatalom az. Hazánk jövődjének kovácsa. De nyelv, de nemzetiség dolgában a házi tüzhely oltárának papnöje, az anya, fölér tiz tanítóval.

Egyébiránt a földadat szorosan gyakorlati természetű, melynél az adott viszonyok adhatnak csak utasítást. A már eloláhosodott községeknek fölfogásomat igazolandja a tapasztalás, e fölől bizonyos vagyok; de a hol a magyar vér még nem vesztett ki, csak tesped, csak lüktetve vár, hogy vidor kerítésbe jöjjön: lehet eset, hogy maga a magyar tanító is segíthet a bajon.

De ép azért kérem Önt, ne mellőzze amugy könnyedén azt a helyről-helyre intézkedés eszméjét. Higgyen ön hosszúra nyúlt életem tapasztalásának, nagyon gyakorlatias methodus az. Sokkal többre lehet azzal menni, mint a nagy fenékkerítéssel.

Azt mondja Ön, nem kiviethető, mert «nincs, a ki vigye». Ne mondja Ön ezt. «Pulsate et aperietur vobis.» Akad, csak keresni kell, könnyebben, mint a nagy fenékkerítéshez. Hiszen ép abban rejlik a társadalmi tevékenység sikerének methodistikája, hogy az ember a helyi érdekeket használja föl emeltyűnek, s az iners erőknél lökést adjon.

(Folytatása következik.)

Tanügy.

Mit tesz a tanító és mit tehet még, hogy a szerzett alapismeretek segélyével a serdülő ifjuság és a nép a vallás-erkölcsösség és műveltség bizonyos fokára emelkedhessenek?

Jelige: «A növényeket ápolás, az embereket művelés által kell nevelni.»

Az ember az összes teremtmények legnemesebbike; egyedül ő uralja valamennyit, egyedül ő teremtetett Isten képeire és hasonlatosságára: egyedül benne lakozik értelem és gondolkodó ész; egyedül neki van tiszta fogalma a jó- és rosszról, semmi más teremtményt meg nem indít a tárgyak részeinek szépsége, kelleme vagy harmoniaja; szóval az ember van okos lélekkel felruházva. Ellenben a vadállatokban csak az érzés működik és egy kis eulkekezettel birnak a multa; semmi más haladás nem észlelhető náluk; mert a pók most is úgy szövi hálóját, mint ezer év előtt; a fecske és golya jelenben is oly fészket rak, mint századokkal ezelőtt; az elefánt most sem tud többet, mint ősapái; tehát az állatok nem haladnak, nem tökéletesbülnek, míg az ember rendeltetése a haladás és tökéletesbülés.

De hogy az ember, mint leggyengébb teremtmény, tökéletesbülhessen, mások segítségére van utalva; hogy ereje, tehetségei, értelme és szervei fejlődhessenek, nevelésre van szüksége. Már a születés első percétől kezdve mint a gondos kertész feltett plántáját ápolja, mint az élető napugár és harmatcsepp, mely az elhervadt fűszálat új életre

ébreszti, úgy gondozza, melengeti, táplálja szive hő szerelmét és neveli csecsemőjét a gondos édes anyja, jól vagy rosszul, a szerint, mint tudni adatott neki, mindaddig, míg az érzékek és szelleme jelentkezik, míg környeztetét fel nem ismeri, midőn örvendő játékának és társainak s elkezd gondolkodni.

Ekkor a kihirdetett paragrafus értelmében a műveltség bölcsőjébe, az Isten második templomába küldik, — vagy ezt megelőzőleg óvodába, ha van — hol a nemzet napszámosa, a nevelő édes atya magasztos hivatásától áthatva, nélkülözést nem ismerő hűvellyel igyekszik kilencz évi kötelezett tanfolyam alatt a gondozására bízott gyermeket didaktikai és paedagogiai módok szerint képezni, szivét nemesíteni, értelmét fejleszteni, (leszámitva az ezen idő alatt nem remélt mulasztásokat és a szülők ajkáról elhangzó szitkot, átkot; tisztelet a kivételeknek) azaz: az eszményiség, vallás-erkölcsösség, egészség és műveltség, hasznos alapismeretek tárába bevezeti úgy, miként az előirt tanmódok, a józan ész és tapasztalatai parancsolják, hogy a kifejlődő értelmi és erkölcsi erő, társulva testi erővel és ügyességgel, az alkotó adományait és a természet gazdag kincseit, kilépve az élet szinpadára, okosan használhassa fel, hogy Istennek, a hazának és az emberiségnek hasznos és hű fia lehessen.

Tehát kész az ember. Elő van készítve az élet sik tengerére; a gyenge, tehetetlen teremtmény értelmes lénynyé alakított, csolnaka szirtekbe többé nem ütközik, a talajt meg van mívelve, a gyom és dudva kiirtatott kebeléből. Megértette Isten és felebarátja iránti kötelességét; a durva irigység és rágalomnak többé nincs helye; példás viselkedéssel szoktatott; megtanulta, hogyan kell előjáróinak engedelmeskedni, a haza törvényeit tiszteletben tartani, a takarékoság, könyörtületesség és hazaszeretet erőit gyakorolni, a sors csapásait békésen viselni, a jó- és szépért lelkesülni, helyes és czélszerű gazdálkodást folytatni; a további önképzésre az olvasás kedv felébresztetett, s most a felállított vagy felállítandó ifjusági és népkönyvtárban megtalálhatja mindazt, mire egy műveltségi alapismeretekkel bíró embernek szüksége van.

Neked pedig, kedves tanít barátom, nincs okod ajkaidat panaszra emelni; lelkiismeretted bátran számolhatsz, mert ezen elv: „Nem az iskolának, hanem az életnek tanítóttal”, mindig magnyugtát.

Nyugodt lehetsz, mert a közművelődés, közjóllet és közérkölcösség előmozdítása érdekében minden kitelhetőt megtettél s a mag, melyet elvetettél, terebélyes fává fog izmosodni s a szárnyaid alól kibocsátott és a társadalomban élethivatás szerint szétosztott serdülő nemzedéktől jogosan megvárható, hogy a szülőknek az iskola iránti hidegségét, közönyösségét és a babonát eloszlassa, hogy minden fűszálban az Isten művét lássa; családi körben, erdei és mezei munkálkodás-közben, uton-utfélen s más társas összejöveteleknél az iskola pora meglassák rajta s további szellemi önmunkásságát meg ne szakítsa.

De ha fiad, leányaid s úgy a szülők tetteit is néha-néha figyelemmel kíséred, nem állhatod meg, hogy a keserű szemrehányás vádjával ne illesd magadat, hogy nem tévesztetél-e irányt, mert midőn a természet kertje bezáródik és a munkás nép apraja-nagyja a családi tüzhely mellé kerül, hathavi időn át igen kevéssel tesz többet és egyebet, mint gatonateremtését kicséplő vagy csépléti, baromait gondozza s mindezeket nagy alvásokkal fűszerezi. Hát az ifjuság? Ezek, mint az éjjeli örök, a falut szelétében-hosszában bebarangolva, vagy a gyakori tánczokban, főnökban léha, erkölcsrontó dalokkal, beszédekkel egymást mulattatják; míg az unalomtól környezett aggok, középkornak az utcán csoportokba állva, tétlenül ölik a drága időt; a pálinkamérészek, mint annyi bünfészkek és a rendetlenség melegágyai éjjel-nappal zsufolásig meg vannak telve, hol fáradsággal szerzett keresményeiket költik, meg nem gondolva, — ha tudják is, — hogy minő testi és lelki bajoknak szülőanyja. Ugyancsak ez időtájban látod mindennap a törvényszékekre menni legionszámban, — míg a műveltebb osztály alig

egy százalékat, — a honnan a peres aktákat hozzák, gyűjtik, a mi a fennebbiekkal párosulva egész családok tönkretűnését eredményezi. S mindezt örömet teszi. Ha pedig a közjó előmozdítása érdekében adakozásra szólítod fel, még a gazdagabbak fülei is zárva maradnak; s annál kevésbé szabad a további szellemi önműködésről, az olvasásról beszélni, — ha van miből is, — mert hiányzik agyából egy szikra, a műveltség szikrája. A mag pedig, melyet elvetettél, még csirázni sem kezdett: már is a burján felvette, s az anyyi fáradsággal megművelt föld egészen begyepesedett. Tehát méltán illethetnek a váddal, a mért nevelési, tanítási irányod nem volt helyes.

Nem, a vád nem téged illet, sem a nevelés megalkotóit és intézőit, hanem más okok azok, melyeket ki-k mikroszkop segítségével nélkül is nagy betűkkel olvashat. Meglehet, hogy az élet nyomasztó gondjai. Az sem egészen, hanem először is népnevelésünk ifjúsága, melynek szükséges és hasznos voltam még nem gyökerezett egészen meg a nép szívében, melyről kezdetben azt hívták, hogy ha kilencz évig iskolába járt a gyermeke, tüdővölve van és anyagi helyzetén is nagy változásokat hoz létre, s hogy az ige azonban testté nem válhatott, az olvasást még haszontalanabb foglalkozásnak tartja, mint valaha, s ezt övének is tudomására hozza.

Egy másodík ép akkor lép föl, mikor a növendékek a serdülő ifju korbá lépnek át s az iskolát abban hagyják, mikor eszök, szivők megnyílt: képzelőtehetségük, vagyuk és szenvedélyeik ébredni kezdenek s ekkor kínálkozik az életben legtöbb alkalom az iskolában szerzett jóindulatok elfojtására, s nincs a ki hasznos munkásságra serkentse.

Mindezeknél egy sokkal veszedelmesebb harmadik ok az elmúlt századok hagyományos átká, mely a nép minden családját mint kóros lelki betegség kíséri, mivel az apja sem olvas, a nagypapja sem olvasott, annyi írástudó ember nem volt s még is jobb dolga volt, mint jelenben.

S még is, mit tehetnénk ezen balhiedelmek eloszlatására és miféle módok állanak rendelkezésünkre, hogy az iskolában szőtt ideg-szál, mint aranyfonal, egészen meg ne szakadjon? Ha testünket folytonosan konserváljuk, javítjuk, ugy a lélekkel is miert ne tehetnők ezt? Építsünk egy oly hidat, mely átjáró és összekötő kapocs gyanánt szolgáljon az iskola, ifjúsági és nép-könyvtár között, t. i. a fenti időszakban minden héten bár kétszer-háromszor mindkét nembeli jobb és értelmesebb volt növendékeinket hívjuk össze, — hozatva velök rokkát, varró-, kötő- és keztüfűző eszközöket is, — hadd folyjona kézi és szellemi munka egy időben. Később a közepesek- és gyengébbekkel együtt. Beszél-gessünk velök majd a gazdálkodás körében és a népeletben végbemenő dolgokról, ker-tészetről és fanemesítés hasznairól; majd a tanító olvasson fel az ő számukra írt „Jó könyvek“-ből s ehez hasonló irányuakból, szent könyvekből, megjegyeztén, hogy ezek mind tartalmuk, mind nyelvezetükre nézve tiszták és érdekeltők legyenek. Ugyan-csak egy kis ifjúsági csevegés után hol az egyik, hol a másik jobb olvasó fiuval vagy leánnyal olvastasson fel, s kiváltság azokkal, kikben a tudvágy és olvasás iránti láng még egészen ki nem aludt, vigyázva arra is, hogy ép oly jól találják magukat, mint az utozán vagy családban, mert ha egyszerre szigorú rendet és fegyelmet kíván, minden fáradsága meghiúsul. Ha pedig igaz az, hogy: „variaetas delectant“, ugy még meg-nyerőbb és élvezetesebb lesz az együttlét azáltal, ha olykor-olykor egy-egy szavalt, templomi ének, népdalok s más hazafias da-lokkal változtatjuk, s mindezekhez még egy-egy kis rendezett színdarabot és szinda-rabot kötünk.

Hát a világitás és olvasmányok beszerzé-sére honnan vesszük a pénzt? Ott van a tánczokra és pálinkára költendő nagy ós-zegeknek csak bár bizonyos százaléka, a melyet okos szóval meg lehet tőlük kapni s a szülők sem ellenzenék.

Csak is ezen az uton vélem a népet és an-nak gyermekeit az ifjúsági- és nép-könyv-tárhoz egy lépéssel, mint a további művelés

biztos forrásához közelebb hozni és ama ürt, mely a nép-könyvtár fogalma és a nép kö-zött táton, egy kissé egyengetni; jól lehet, hogy mindezekért elítélnek a nevelés embe-rei, a miért újabb terhet kívánok vállalkra tolni, de ez nem teher, hanem csakis szóra-kozás a falusi élet egyhangu zajában.

Téged pedig, kedves tanító barátom, hogy népnevelői tisztednek méltóan megfelelhess, mindig lelkesítsen a nemzet látnokának ama nagy ítélete, hogy: „Magyarországot még egyszer meg kell hódítani és ez a néptani-tókra vár.“

Györpál János,
tanító.

Felhívás.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter ur ő nagyméltóságának 1886. márczius hó 25-én 811. eln. szám alatt kelt ma-gas megbízása folytán a kovásznai m. kir. postahivatal, mint a magyar posta-takarék-pénztár közvetítő hivatala, ebbeli működé-sét 1886. év május hó 1-én megkezdi.

A magyar posta-takarékpénztár hivatását és célját az 1885. évi IX. törvényzikk, va-lamint annak idejében a sajtó kellően ismer-tette; annak ismétlése tehát ezen felhívás keretén kívül esik. De miután a postahiva-talok, mint a posta-takarékpénztárak közve-títő hivatalai, azon kítettető feladattal let-tek megbízva, hogy egyrészt a reájuk ruhá-rott ebbeli szolgálati teendők gondos és lelkiismeretes teljesítése által a betevő kö-zönség bizalmát megnyerve, azt mindinkább megszilárdítsák, másrészt pedig a lakosság célzárnyos felvilágosítása, oktatása és buz-dítása által egy hivatalos, mint magánkörük-ben ezen új hazai intézmény felvirágoztatá-sát és további fejlődését folyton előmozdi-ták: ebbeli feladatunknak megoldásához az első lépést vélem megtehetni, midőn a t. cz. közönség becses figyelmét nemzetiünk va-gyonosodását célozó ezen új hazai intéz-mény kellő pártolására, valamint minden erre vonatkozó utbaigazításoknak a vezeté-semalatti hivatalnál a hivatalos órákalatt leen-dő készségves megadására ezennel tisztelet-tel felhívni van szerencsém.

Kovácsnán, 1886. április 15.

A kir. postahivataltól.

Gál Domokosné,
m. kir. postamester.

Irodalom.

(„A fülemile.“ Irta Petelei István. Egyetemes Regénytár XII-ik kötet. Singer és Wolfner kiadása Budapestén.)

A gyorsan szép irodalmi nevet nyert fia-tal író ezuttal lépett először nagyobb elbe-széléssel a közönség elé.

Othonná lett neki a kisvárosi kör, s he-lyesen tévé, hogy a hol legbiztosabban érzi magát, onnan nem indul kalandozásokra, hanem halad előre, mint a hogy ez a kötet is mutatja, mely kétségtelenül legjobb mind-azok közt, a mit eddigelőt írt. Lehetett Pete-leiről mondani az előbbi kötetek után, hogy szereti a balladai homályosságnál is nagyobb homályt s egyszerűségéből keresettség út ki. »A fülemile«-ről senki sem mondhatja ezt. Világosan, tisztán van előadva, egy kiváló képességű tideségével. Szépen, gyöngéden alakított történet. Váratlan fordulat, megle-petés, vagy bravour-részek, felcsigázott ha-tások nincsenek benne, s ilyenekre Petelei talán nem is volna képes. Mégis hatalmába ejti érdeklődésünket. Szép mindvégig. Ez a legtalálóbb bírálat rá. És finomságokban gazdagok a részletek. A lelkiállapot egy-egy változását gyors és kevés szó megérteti az olvasóval. A fordulatok, árnyalatok művé-sziek, s a hatás titka fölött nem egyszer kell gondolkoznunk, mikor érezzük azt, oly lát-szólagos könnyűséggel éri el a szerző. Az egész nagyon egyszerű történet hatása is ilyen írói egyéniségben lappangó titok. Hőse egy gyermeteg, naiv asszony, ki még most kezd álmodozni. A szülői háznál mostohája rosszul bánt vele s felesége lett egy öreg ur-nak, egy gazdag polgárnak, a ki pékmester volt, de most már nyugalomba vonul vissza és madarainak él. Mindenféle madarakat tart a kalitkában és csak úgy szereti őket, mint legaranyosabb madárkáját, Ágnes. Egyszer

nagy utra megy, a hegyek közé, madarakat fogdosni. Otthon hagyja a kalitkákat. Egy madár kiszabadul, a felesége is vergődni kezd a kalitkában. Ferencz uramnak legked-vesebb madara a muszka fülemile, s épen ez szabadul ki. De épen mikor ki akar szállni az ablakon, visszaüzi valaki. Egy csinos fia-tal ember, a polgármester fia, Páli. Így talál-koznak először, így ismerkednek meg. Páli egy kisvárosi dandy, mézes szavakkal, behi-zelkedő modorral. Ágnes egy nyárspolgár felesége, a ki tündérmesékre, mesei lovagok-ra és ideális királyfiakra gondol. Páli eljön többször is beszélgetni. E találkozásokat mindig újabb és újabb színekkel festi le az író. Itt vannak azok a biztos kézzel rajzolt árnyalatok. A gyermek-asszony érzi, hogy boldog. A szerelem a maga természetességé-ben fakad szívében. Páli kezdi látni biztos győzelmét. De még sem győzhet. A férj végre hazaérkezik, épen akkor, mikor Ágnes szívé-ben a szerelem egy sebző tövist is megte-remtett. Egyszer, mikor Páli az utozán egy cifra hölgygyel ment, nem akarta őt észre sem venni. A férj megtud mindent. Felesége zavarja, a kérdézőködésére előtörő könyek felköltik gyanuját. Épen belép Páli is, még pedig egy levél következtében, melyet Ág-nes írt neki. Az asszony oly naiv, hogy be-vall mindent, de ilyen formán: »Az övé aka-rok lenni és ő engem akar.« Ferencz erre azt mondja: »Feleségül kér? Árva leány vagy, én vettelek el és odaadlak.« Páli fel-kaczag, még azt is mondja: »Jól kicsinálták, az asszony levelére jöttem ide.« Ágnes meg-iseri, hogy kit szeretett. Pálit pedig, a mint távozni akar, az udvaron várja Mátyás, a hü péklegény, egy bolondos fiu, a ki rajong asz-szonyáért, a ki tanuja mindennek, s átszen-vedi azokat. Rárohan Pálira, az arcát össze-vissza tépi. Elverik egymást, de mégis Má-tyás a győztes. A bajt hozó fülemilét pedig kieresztik. Ez az elbeszélés magva. Nem új, de a levegőjében sok frissesség van, feldolgo-zása sokat ér. A történetben csak kevesen szerepelnek: az asszony, Páli és Mátyás, e hü és képzelődő nagy gyerek, a ki a szerző-nek szerencsés alkotása. Ferencz, a férj, a háttérben marad, de csak mint öreg ur, szürke; az elbeszélésben neki is meg van adva az élet színe. »A fülemile« elbeszélő irodalmunk egyik szeretetreméltó kötete, mely a szerző nevét bizonyára széles körben fogja hangoztatni.

Végül nem mulasztatjuk el ez alkalom-al is t. olvasóközönségünk figyelmét az »Egyetemes Regénytár«-ra, ezen minden tekintetben pártolásra méltó vállalatra fel-hívni, mely izléses és díszes piros vászonkö-tésű kiállításban, áprátlanul olcsó áron (min-den egyes kötet ára 50 kr) nyújtja a hazai és külföldi regényirodalom legkiválóbb termé-keit s csakis ez utóbbi körülmények magya-rázzhatják meg e szép vállalatnak szinte bámulatra keltő s Magyarországon ily arányban eddig lehetetlennek képzelt ter-jedését.

Különfélék.

— **Időjárás Háromszéken.** Ha valahol a vi-lágon, nekünk Kézdi-Vásárhelyt ugyancsak sokat kell a szelektől szenvednünk. Január hóban kezdődött a szélfúvás és azóta kisebb szünetekkel folyton tart. Ha ma az Ojtoz szele kinzott meg, holnap a Nemere járta át még csontjainkat is, s míg ezek pihenőt tar-tottak, a „nimet szél“ próbált szerencsét. Április hó elég szép idővel köszöntött be; az ég többnyire derült és mosolygó, de a heves északi szél egy percig sem engedte a ta-vasz első napjaiban gyönyörködhetni.

— **A választó polgárk figyelmébe.** A jövő 1887-ik évben tartandó országgyűlési képvi-selő-választások alkalmából szavazati joggal a törvény értelmében csak azok birhatnak, a kik a múlt 1885-ik évi adójukat, vagy ha hátrálékok vannak, egy évi adójuknak megfelelő összeget ez évi április hó 15-éig lefizetik. A ki ezt elmulasztja, csak 1892-ben gyakorolhatja képviselőválasztási jogát, mi-vel a jövő évi választások már öt évre fog-nak szólni.

— **Postaügy.** A nagyszebeni m. kir. posta-igazgatóságának folyó hó 13-án kelt 2521. sz. rendelete alapján a helybeli kir. postahiva-

talnál a postajáratok Kézdi-Vásárhely—Br.-Földvár és K.-Vásárhely—Brassó város közt folyó hó 15-étől kezdve következőleg lettek megváltoztatva: Egyfogatu küldönc-járat indul Seps-Szentgyörgyre naponta 3 órákor délután, érkezik onnan 2 óra 50 perc-zor délután. A kétfogatu carioljárat indul Seps-Szentgyörgyre naponta esti 7 órákor, érke-zik onnan 7 óra 50 perczore este. A többi postajáratok menetrendje az alkalommal változást nem szenved. M. kir. postahivatal. Kézdi-Vásárhely, 1886. április hó 15-én.

— **A kézdívásárhelyi jótékony nőegylet által** a husvéti ünnepekre tervezett virágkiállítás közbejött akadályok miatt elmarad s helyét, a mint értesültünk, egy szerényebb kiadásu egyszerű társas-estély fogja pótolni.

— **Műkedvelői előadás** van készülöben K.-Vásárhelyt. A mint értesültünk, a „Falu-siak“ czimú vigjáték fog színpad kerülni és pedig valószínűleg május hó 8-án az unió-kerti színpadon.

— **Kézdi-Vásárhelyt** az utóbbi időkben va-lóságos mániává lett az öngyilkosság. A cse-léd, ha gazdája megpirongatja, a mester-legény, ha nem megy egy dolga, a mint ohajtja, az iskolás gyermek, ha megszékun-dázzák, a megcsalt szerető habozás nélkül akasztják fel magukat vagy vesznek mérget be. Alig egy hó alatt már 3 öngyilkossági eset fordult elő városunkban. Tegnap egy Szabó Mihály nevezetű mesterinas kísérelte meg magát kivégezni, egy nadrágszizjal köt-vén fel magát; azonban korán megbánta tettét és segélyért kezdett kiabálni. Többen oda siettek s levágták az öngyilkos-jelöltet. Egy kis rosszulleten kívül egyéb baja nem történt.

— **Az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület** Bethlen Gábor gróf főispán elnö-klete alatt e hó 12-én tartotta havi rendes ülé-sét Kolozsvárt. Tárgyalatott az erdély-részi földhitelintézet kérdése az erdélyi képviselők átirata kapcsán. Az inté-zet létesítése elvileg annál inkább pártol-tatott, mert alapjában az egyesület kezde-ményezésére indult meg az az iránti mozga-lom. Annak elbírálására, vajjon az intézet alapszabályzata csakugyan megfelel-e az er-délyi szükségleteknek, a közgazdasági szak-osztály kéretett föl, mely jelentését a jövő ülésben fogja beterjeszteni. Az egyesület közgyűlése a g u s z t u s 29-ére tüzetett ki, mely alkalomból nagy nemzeti ünnep fog rendezetni. — Besztercze-Naszódmegyében Bánffy Dezső br. főispán ajánlatára a fiók szintén megalakittatván, ezzel az egész Erdély fiókokkal körül lesz hálózva. A baláz-sfalvi maroknyi magyarság népkönyvtárának segélyezésére évi 50 frt szavaztatott meg. A pénztárnok jelentése szerint az egyesület készpénz-vagyona 137,496 frt.

— **A „Kolozsvári földhitelintézet“ ügyében** — mint az „Ellenzék“ írja — igen jelenté-kony lépések történtek. Egyik az, hogy egy bécsi bankház — financeirozási ajánlata ko-molyságának bizonyításul — az osztrák-magyar banknál vadiumképen letett 250,000 frt készpénzt; a másik az, hogy a „Magyar leszámítoló bank“ nevében Széll Kálmán, mint a bank igazgató elnöke, ajánlatot tett 3 millió értékű záloglevélnek 84 százalékos árfolyamon való átvételére. Az a sokat jó-solgatott körülmény tehát, mintha a pénz-világ tartózkodó állást foglalna el az intézet alapszabályainak amaz eltérése miatt, mely az erdélyi viszonyokhoz való alkalmazko-dásban nyert kifejezést, egyáltalában nem következett be, mert a pénzvilág elég érzé-kenységgel bír, a szolid bázist a megszokott sablonon nélkül is fölismeri.

— **Gyergyó-Csomafalváról** a következő soro-kat vettük: Gyergyó-Csomafalván folyó hó 12-én volt a kántorantó-választás. Nyolcz pályázó közül az egyháztanács és képviselő-testület közös ülésben előlegesen első helyre csikszenttamási László Antal kántor-tanítót, második helyre Brassai József máréfalvi kántor-tanítót, harmadik helyre Márton Gá-bor sepsiszentgyörgyi kántor-tanítót jelölte. A papi lak udvarára mintegy 3—400-an összegyűlt választóknak Salamon Alajos ker-esperes megnyitó beszédet tartott, melynek végeztével László Antal lelkesedéssel egy-hangulag kántorrá kiáltott ki, és ugyan-ekkor a választók közfelkiáltással mondot-

tak le további választási jogukról, bár a pályázók egyike 5 hét óta itatott és korteskedett a választók alantasabb rétegeiben. Hozza Isten mihamarabb az új kántortanító közénk. **Választó.**

— **Liszt Ferenc** Londonban még mindig a nap hőse. A mester ugy szólnán kézről-kézre jár és csak az a bámulatos, hogyan bírja az öreg ur ezt a sok ünnepeltetést egészséggel elviselni. Mindennap van a tiszteletére hangverseny és lakoma. A „German Athenaeum” szombati hangversenyén maga is játszott Schubert- és Weber-darabokat. A banketten pedig tósztot mondott a művészetre. Elhíhatték neki, hogy őszintén beszél, mert egész életében azt szolgálta. A „Szent Erzsébet” oratórium legutóbbi előadásán, a St. James Hallban jelen volt a velszi herceg, nejével és leányaival. Az első rész befejezte után a velszi herceg a színpadra ment, karon fogta Liszt Ferencet és bevezette páholyába, hogy bemutassa a hercegnőnek. A bemutatás közben leányának, Luiza hercegnőnek, nevetve mondá: „Itt van egy pap, a kinek meggyónhatod, hogy milyen hanyag vagy a zongoragyakorlatokban.” A fiatal hercegnő nem maradt adós a felelettel: „Liszt ur alkalmasabb arra, hogy másokat örökre elriasszon a zongorajátéktól, mint arra, hogy bátorítson.”

— **Pasteur** a napokban jelentést tett a párisi akadémiában a veszettség gyógyítása körül eddig elért eredményei felől. E hó 12-ig 720-ra növekedett betegének a száma; ezek közül 505 francia (40 Algirből), 75 orosz, 25 angol, 34 olasz, 13 ausztriai és magyar, 10 belga, 10 amerikai, 5 finn, 3 portugál stb. Ezek közül 688-at veszett eb, 38-at veszett farkas mart meg. Az ebmarást szenvedettek mind egészségesek maradtak, egy kis leányt kivéve, a ki belehalt súlyos seibe. A beoltottak közül a legtöbb már túl is van a veszedelmes időszakon. Többnek iszonyuan össze van az arca tépve. Kérdés: vajjon van-e az eb és a farkas veszettsége között különbség? Pasteur statisztikát állított össze, mely szerint 100 veszett farkastól megmart ember közül 82 meghalt. Hogy az ő kezelésének a farkasmarás ellen is van haszna, bizonyítja, hogy a veszett farkas által megmarcangolt oroszek közül csak három halt bele a sebekbe, holott e statisztika szerint tizenhatnak kellett volna elvesznie. Az elhalt oroszok különben is későn kezdték magukat gyógyíttatni és sebei még be sem voltak hegvedve. Pasteur ezeket a következőket vonta le: A farkasharapás gyorsabban mérgez, mint az ebmarás. A veszett farkas többször harap és a fejet keresi. A legtöbb orosz sebesültnek a koponyacsontját harapták át a fenevadak. Pasteur a farkas-

martha betegeket ezentúl testők több helyén fogja beoltani. Az akadémia nagy tetszéssel fogadta a tudós jelentését. A Pasteur-kórházra egyre folynak a gyűjtések.

— **Trónkövetelő** tudósról érkeznek hírek Berlinből; a tudós Reichard Pál, az ismert afrikai utazó, fél Németország terjedelmét megközelítő afrikai területre jelenté be igényeit a német külügyi hivatalnál. Reichard adósszával gyakorolja az illető területeken uralkodói jogait.

— **Nihilista összeesküvés** fedeztek föl, a Times egyik pétervári távirata szerint, a doni kozádok közt Anto faluban, 30 verstyire Novocserkavsktól, hova mostanában a czárt és a trónörökösét várták. A rendőrség egy nádasban nagymennyiségű dinamit-töltényt és robbanó-bombát kutattott fel. A gyanu a falusi bíró fiára irányul, a kikoáz-tiszt. Ugy őt, mint öcsését, a kimint tanuló Pétervárt tartózkodik, azon a címen, hogy nihilista ügynökök, elfogták. A czár utja e fölfedezés következtében elhalasztódott.

ROVID HIREK.

— **Ő felségeik**, a király és királyasszony, Mária Valéria főhercegnő, valamint a trónörökös-pár e hó 28-án több heti tartózkodásra Budapestre érkeznek. — **Nemzeti kiállítás** rendeznek Berlinben 1888-ban. — **73 milliót** füstöltek el dohány és szivar képeben tavaly Ausztriában; egy felnőtt emberre 15 forint ára esik átlagban. — **A munkáslázadás** nál Belgiumban körülbelül 500 ember veszté életét; a súlyosan sebesültek száma 257. — **Uj nikelpénzt** vernek Németországban; a pénzek 20 pfennigesek lesznek. — **Nyolcz lengyel** származásu egyetemi hallgatót akartak a napokban kiutasítani lengyel voltak miatt Berlinből; mind a nyolczan angol honossággal bírtak s az angol követ úgy védte meg őket, hogy követségi hivatalnokoknak jegyezte fel valamennyiüket. — **A nép borsuja**. Tencsénmegye Felső községében a nép Biel uzsorás kocsmáros agyonverte s pajtáját fölgyújtotta. — **Örült kedvtelés**. Temesvárt egy örült egy ház harmadik emeletének ablakából leugrott a második emelet fölött levő párkányra s onnan csufolta az alatt összegyűlt közönséget. — **Nordhausen** északnémetországi városban borsókás sertéstől több mint 40 ember megbetegedett s nagyobb részük bele is halt. — **Megbukott kir. színház**. A brüsszeli első kir. udvari színház a napokban beszüntette a fizetéseit. — **A „Tagansa”** újzélandi parti gözös Kaikauras közelében elsüllyedt. 76 utazó a hullámok közt lelte halálát. Csak tíz ember menekült meg. — **Erzsébetváros** összes hivatalnokai, a főjegyző kivételével, állásukról résznél lemondtak, részint felfüggesztettek, mivel a pénzügyvizsgálat alkalmával a megyei alispán rendellenességeket fedezett föl. — **Borzasztóan pusztít** a difterisz M.-Sülye alsófehérmegyei községben; az alig ezer lakost

számláló faluban 60 gyermek halt meg a borzasztó betegségben. — **Óriási verekedés** volt a t.-szalkai (Bereg) zsilipnél dolgozó munkások közt; a verekedés helye olyan volt, mint egy csatatér; sebesültek fekültek uton, utfélen. Két embert ássakkal össze-vissza aprítottak.

Munkácsy Mihály két művét közli az „Ország-Világnak” legújabb, április 10-iki száma. Az egyik a kitűnő művész sajátkezűleg rajzoltarcsképe, a másik a „Koldusgyermek”, mindkettő remek kivitelben. Ezenkívül nagy számát találjuk a sikerült képeknek és szöveg-illusztrációknak. A szellemi rész is változatos, érdekes. Győry Vilmos irodalmi hagyatékából egy gyönyörű költemény; „Antónia” czimmel egy megható történet, melynek szerzője, a fővárosi társaskörök egyik ismert nőtagja, „Nulla” név alatt lép most először és biztatólag a nyilvánosság elé. Benedek Elek, a szerkesztő, „A szabadtól” czim alatt a „katonaszabadtól” alkalmából élénk képet ad a vidéki sorozásról. Továbbá közlemények vannak: Csapodi István dr.-tól „A szem és a látás” (ábrákkal); „A mult heti felvonások”; A belga munkáslázadás (képekkel); „Színésziskola” — y — r-től (meglehetősen éles hangon tartott kritika a színésziskolabeli tanítás módszeréről); „A hétről”, heti tárcza Majustól; ezenkívül két regény, Tolnai Lajostól és Szabó Endrétől; apró versek, természet-tudományi apróságok, orvosi tanács adó, nők világa (a tavaszi divatról) s az élénken szerkesztett rovatok. Előfizetési feltételek: jan.—decz. 10 frt, jan.—jun. 5 frt, julius—szeptemberre 2 frt 50 kr., június—deczemberre 5 frt. Az „Egyetértés”-sel együtt: egész évre 28 frt, félévre 14 frt, negyedévre 7 frt, egy hóra 2 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársasághoz küldendők, kecskeméti utca 6-ik szám. Legzélszerűbben megrendelhetni 40 kros füzetekben Turóczi László közdivásárhelyi könyvkötőnél, ki nál a mutatványszám meg is tekinthető. A 40 kros füzetek két számot foglalnak magukban.

88-ik közlemény

a háromszék megyei „Erzsébet” árvaleány-nevelő intézet javára történt szives adakozásokról.

Körös.

Dancs Ferencz 1 liter rosz, Csoma József 1 liter törökbuza, Molnár Dánielné 1 liter törökbuza, Ördög Dániel 1 l. paszuly, Geese Gergely 2 lit. rosz, Geese György 2 lit. rosz, Mikuláné 1 drb tojás, Ördög Sámuel 2 kr, Sinka Ferencz 1 drb szűrő-szita, Pál Ferencz fél liter paszuly, Ördög Ágnes 5 kr, Ördög András 1 lit. paszuly, Ördög Ferencz 1 liter rosz, Dancs Dánielné 1 l. rosz, Dancs Gábor 1 l. rosz, Debreczi Dánielné 1 l. törökbuza, Buna Ferencz 1 l. törökbuza, Dancs Imre 1 liter rosz, Debreczi József 1 liter törökbuza, Dancs Bénéim 10 kr, Dancs Mózes 10 kr, Molnár Imréné 2 kr, Debreczeni Mózes 1 lit. rosz, Dancs József 1 lit. rosz, N. N. 10 kr, Havadtőy Gerő 25 lit. rosz, Bogó Józsefné és férje 2 frt, Lengyel János 2 kr, Ferencz Lajos 1 l. rosz, Nagy Mihály 1 l. törökbuza,

Geese Bénéimné 2 l. rosz, Guruzsda Sámuel 1 l. törökbuza, Ördög Sámuel 2 kr, Magyar István 10 kr, Nagy József 1 lit. törökbuza, Kése Lajos 1 lit. paszuly, Molnár Ferencz Körösi 2 l. rosz, Dancs András 1 liter rosz, Dancs Ferencz 1 l. rosz, Dancs Dániel 2 lit. rosz, 2 l. törökbuza, Geese Ferencz 1 l. rosz, Benkő Mózes 1 lit. rosz, Debrecziné 1 kr, 2 lit. rosz, Debreczi Dániel fél liter rosz, Guruzsda József 1 l. rosz, Debreczi Mózes 1 lit. rosz, Ferencz Mózes 4 lit. törökbuza, Ördög Sámuel 5 lit. rosz, Tamás András 1 l. törökbuza, Csekme Ferencz 6 l. rosz, Péter Lajos 1 l. törökbuza, Ördög János 1 l. rosz.

Fogadják a jótékony adakozók az árvaház nevében leghálásabb köszönetünket.

Kézdi-Vásárhely, 1885. decz. 30.

Br. Szentkereszty Stephanie, elnök.

Vajna Károly, jegyző.

Hivatalos árfolyamok a budapesti áru- és értéktőzsdén.
Ápril 16-án.

Magyar aranyáraderék 6%	103.20
Magyar aranyáraderék 4%	94.90
Magy. papíráraderék 5%	152.—
Magyar vasuti kölcsön	100.—
M. keleti vasuti államköt. I. kibocs.	127.25
M. keleti vasuti államköt. II. kibocs.	117.—
M. keleti vasuti államköt. III.	104.75
Magyar földtehermentesítési kötvény	104.75
M. földtehermentesít. kötv. záradékkal	104.75
Temes-bánati földteherm. kötvény	105.—
Temes-bánati földt. kötv. záradékkal	104.75
Erdélyi földtehermentesítési kötvény	104.75
Horvát-szlavon földteherment. kötv.	104.75
Magyar szőlődezmá-váltási kötvény	100.—
Magyar nyeresémi-sorsjegy kölcsön	120.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	124.50
Osztárak járadék papírban	85.—
Osztárak járadék ezüstben	85.10
Osztárak járadék aranyban	114.—
1860. államsorsjegyek	139.75
Osztárak-magyar bankrészesvény	874.—
Magyar hitelbank-részesvény	295.—

Felelős szerkesztők:
Ifj. Dobay János. Sprencz György.
Kiadó tulajdonos:
Szabó Albert.

A „Betegbarát” című röpiratban számos háziszer van ismertetve, melyek sok éven keresztül megbízhatónak bizonyultak s ez okból a legmeglehetősen ajánlatosak. Minden betegnek ismerni kellene a röpiratot. Különösen pedig azokat, a kik községekben vagy csúszban, tudósorvadásban, ideggyengeségben, sápkorban stb. szenvednek, arra figyelmeztetjük, hogy az egyszerű háziszer által nagyon gyakran még az úgynevezett gyógyíthatatlan betegségek is megszűnnek. A ki a „Betegbarátot” olvasni kívánja, az írjon egy levelezőlapot Richter kiadó-intézetének Lipcsébe, mire a röpirat megküldetik. A megrendelőnek ez költségbe nem kerül.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

M e n e t r e n d.

Érvényes 1886. január hó 10-től.

PREDEAL—NAGY-VÁRAD.

Érvényes 1886. január hó 10-től.

A l l o m á s o k		303. személyv.	301. gyorsvon.	321. omnibusv.	A l l o m á s o k		303. személyv.	301. gyorsvon.	321. omnibusv.
Predeal (vendéglő)		(érk. ind.)		Délután 12.50	Kis-Kapus (vendéglő, elágazás Nagy-Szeben felé)		(érk. ind.)	12-12	[10.02]
Brassó (vendéglő)		(érk. ind.)	Reggel 6.22	2.27					319. omn.-v. 6.00
Botfalú		"	6.45	2.55	Tövis (vendéglő, elágazás Arad felé)		(érk. ind.)	12.37	7.43
Földvár		"	7.01	3.19	Nagy-Enyed		(érk. ind.)	2.11	8.00
Mogyorós		"	7.19	3.38	Kocsárd (vendéglő, elágazás Maros-Vásárhely felé)		(érk. ind.)	2.31	8.29
Apáca		"	7.33	3.57			(érk. ind.)	2.54	9.12
Kőpecz		"	7.54	4.17	Gyéres (elágazás Torda felé)		(érk. ind.)	3.35	9.32
Agostonfalva		"	8.01	4.36			(érk. ind.)	3.36	10.23
Alsó-Rákos		"	8.19	4.47			(érk. ind.)	4.09	10.32
Homoród		"	8.45	5.08			(érk. ind.)	4.11	10.32
Kacsa		"	9.01	5.42	Kolozsvár (vendéglő)		(érk. ind.)	5.56	12.59
Bene		"	9.22	6.02	Nagy-Várad (vendéglő)		(érk. ind.)	6.08	6.08
Erked		"	9.43	6.33			(érk. ind.)	10.37	9.13
Héjasfalva		"	10.10	7.01			(érk. ind.)	10.51	9.18
Ségesvár (vendéglő)		(érk. ind.)	10.29	7.37	Budapest		(érk. ind.)	6.00	2.10
Medgyes		(érk. ind.)	10.39	8.01					311. omn.-v. 10.37
		(érk. ind.)	11.54	8.21					[10.05]
				9.43					

Brassóból Bukarest felé indul mindennap este 7 óra 14 perczkor az omnibuszvonat.

Nyom. Szabó Albertnél Kézdi-Vásárhelyt.